

SAMHÄLLSBYGGNADSENHETEN
Kulturmiljö
Elisabeth Ek
Telefon 010-224 92 44
elisabeth.ek@lansstyrelsen.se

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

ku.remissvar@regeringskansliet.se

Ang. Riksantikvarieämbetets rapport Översyn av regelverket om de kyrkliga kulturminnena

Länsstyrelsens synpunkter

Kulturmiljöfunktionen på Länsstyrelsen i Västmanland lämnar härmed sina synpunkter på Riksantikvarieämbetets föreslagna förändringar i regleringen i rapporten *Översyn av regelverket om de kyrkliga kulturminnena*.

Allmänt

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att de föreslagna förändringarna är bra då de förtydligar och ensar lagstiftningens paragrafer vilket underlättar tillämpningen.

Kyrkobyggnader och kyrkotomter

4 kap 2 §. Länsstyrelsen anser att en ny definition av begreppet kyrkobyggnad är bra då den innebär att Länsstyrelsens tillsynsansvar begränsas till att omfatta endast de kyrkor som omfattas av tillståndsplikten. Nuvarande lagtext är otydlig och svår att tillämpa. Det framstår som mer ändamålsenligt att länsstyrelsens tillsynsansvar omfattar endast tillståndspliktiga kyrkor. Paragraf 17 *ingripande för att åstadkomma rättelse* framstår som irrationell att verkställa för kyrkor som inte omfattas av tillståndsplikt.

Det är bra med ett förtydligande ang. begreppet kyrkotomt i lagtexten och att det ensas med begreppet för kyrkobyggnader. Såsom lagtexten är formulerad idag leder den till feltolkningar. Men kyrkotombsbegreppet borde även omfatta ett område kring kyrkstallar, tiondebodar etc. Dessa byggnader har ett högt kulturhistoriskt värde och är rena överloppsbyggnader. De ligger ofta strax bredvid kyrkorna avskilda av en väg och utanför detaljplanelagt område och tillämpningen av Plan- och bygglagens allmänna varsamhetsbestämmelser är mycket bristfälligt vilket i praktiken innebär att de inte har något skydd. Länsstyrelsen har erfarenhet av hur en del församlingar och kommuner hellre väljer att riva byggnader som hör ihop med kyrkomiljön och som ligger utanför skyddat område än att rusta och bevara dem, trots att de tidigare beviljats bidrag ur det allmänna kulturmiljövårdsanslaget.

En byggnadsminnes-förklaring genom bestämmelserna i 3 kap är en omständlig och tidskrävande process. Länsstyrelsernas kulturmiljövårdsanslag är mycket

begränsat och har inte höjts på ca tio år varför ekonomiskt stöd till ägaren för underhåll som incitament till en byggnadsminnesförklaring är mycket svagt. Ett skydd för den här typen av bebyggelse genom 4 kap skulle vara mycket mer ändamålsenligt.

Det är bra att gränserna kan fasställas. Om förslaget gällande kyrkotomt går igenom enligt den föreslagna skrivningen borde man överväga ett alternativ baserat på frivillighet. Det skulle finnas en möjlighet att utvidga kyrkotomtsbegreppet till att just omfatta delar av bebyggelsen i historiska sockencentra. Det skulle ske i samråd med Länsstyrelsen och församlingen eller pastoratet. Den här bebyggelsen skulle då kvalificera sig för KAE-medel vilket i sig skulle vara ett incitament av betydelse.

§3. Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget. Skrivningen innebär en precisering av vad det är vi ska pröva; om ändringen minskar det kulturhistoriska värdet. Det är mer i linje med de nya kulturpolitiska målen att kulturmiljöerna ska bevaras användas och utvecklas.

Det är bra att vegetationen får en egen skrivning. Det framhäver att vegetation i sig har ett kulturhistoriskt värde, växtmaterialet kan ibland vara mycket gammalt såsom äldre trädkransar. Det understryker också att kyrkomiljöerna ska ses som helhetsmiljöer.

Det är bra att det förtydligas att *skäliga* villkor kopplas till tillståndet och inte till de förhållanden som föranledde ändringen. Förslaget är stringent. Det är bra att lagen uttrycker att länsstyrelserna får ställa villkor på antikvarisk medverkan.

§4. Förslaget är bra. Det är konsekvent att hela 4 kap ska gälla för kyrkor som är skyddade genom särskilt beslut.

§5. En komplettering i lagtexten om att ägarbyte ska anmälas till länsstyrelsen är önskvärd ur tillsynshänseende. Men det framstår som riktigare att sätta in tillägget under § 2 istället där kyrkobyggnadsbegreppet preciseras och ägarens ansvar uttrycks.

Kyrkliga inventarier

Länsstyrelsen ser det inte som ett problem att kyrkliga inventarier i kyrkor som inte omfattas av tillståndsplikt inte skulle omfattas av skydd enl. 4 kap. med en ny definition av begreppet kyrkobyggnad. Det är snarare så att med dagens formulering av lagtexten som inbegriper alla kyrkor blir skyddet i praktiken realistiskt att upprätthålla. Lagtexten har varit otydlig och svårtolkad.

§9. Det är bra att det förtydligas att *skäliga* villkor kopplas till tillståndet och inte till de förhållanden som föranledde ändringen. Förslaget är stringent. Det är bra att lagen uttrycker att länsstyrelserna får ställa villkor på antikvarisk medverkan.

§10. Det framstår som helt riktigt att samråd ska ske med ägaren till föremålet då det är ägaren som i lagens mening är ansvarig för vård och förvaring av föremålet.

Stiftets roll är bara att kontrollera att alla föremålen som är upptagna i förteckningen finns kvar.

§11. Med hänsyn till Svenska kyrkans situation där övertaliga kyrkor med tillhörande kyrkogårdar säljs är det bra att lagen tydligt uttrycker att det är ägarens ansvar att vårda och förvalta begravningsplatsen så att det kulturhistoriska värdet inte förvanskas eller minskar.

§§12-13 och § 14. Länsstyrelsen anser att det är bra att ett preciserande av vilka begravningsplatser som ska omfattas av 4 kap. införs i lagtexten, det förtydligar länsstyrelsens tillsynsansvar och gör tillämpningen 4 kap konsekvent i förhållande till övriga paragrafer.

§15. Länsstyrelsen anser att det är bra att lagen ska gälla lika oavsett huvudman. Kompetensfrågan är dock ett problem vad gäller de kyrkliga inventarierna över huvud taget. Vem ska avgöra om ett föremål är av kulturhistoriskt värde.

Beredskapsförberedelser

§15a. Det är nödvändigt att lagtexten anpassar sig till de nya ägarförhållanden som kommer att bli vanligare. Erfarenheten har visat att det finns ett stort behov av beredskap inför krissituationer i fredstider och bör omfatta samtliga ägare och förvaltare. Frågan hänger samman med klimatförändringarna och bör analyseras i ett brett perspektiv. Man bör ta hjälp av olika organisationers erfarenheter på området t.ex restvärdesräddarna.

Ansvarsbestämmelser mm.

§ 17. Länsstyrelsen ser det som angeläget att en liknande regel som den i 3 kap 9 § införs i 4 kap för att säkerställa att länsstyrelserna kan utöva sitt tillsynsansvar. I dag finns det bara tydligt formulerat i lagen att länsstyrelserna får besiktiga de kyrkliga inventarierna. Vad gäller kyrkobyggnaderna är man endast hänvisad till de inledande bestämmelserna i Kulturmiljölagen.

§ 18. Det är bra att möjligheten till böter införs så att 3 och 4 kapitlet får lika bestämmelser.

Överklagande

§ 19. Ingen synpunkt.

Förslag till ändring i kulturmiljöförordningen

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget om att krav på en nationell och regional förteckning införs i kulturmiljöförordningen. Det är angeläget att säkerställa den nationella överblicken likväl som den regionala. Sedan länsstyrelserna övertagit uppgiften att besluta enligt 4, 14 §§ har tillgång till den nationella överblicken blivit än viktigare.

I ärendets slutliga handläggning har deltaget samhällsbyggnadschef Ulrika Nilsson, beslutande och antikvarie Elisabeth Ek, föredragande.

Ulrika Nilsson

Elisabeth Ek